

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

29a Etapa : LA CANONJA – VILA-SECA – SALOU – CAMBRILS

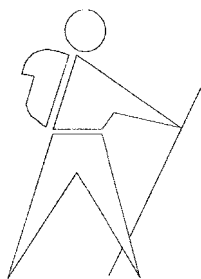
8 d'octubre de 2006

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	7:00	h
La Canonja . Inici de l'excursió.	8:15	h
Vila-seca. Hort del Colomí. Reagrupament i esmorzar.	8:55	h
	9:30	h
Salou. Monument a Jaume I. Reagrupament.	10:40	h
	10:50	h
Platja de l'Esquirol. Reagrupament.	11:50	h
	12:00	h
Cambrils. Final d'etapa.	12:30	h
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	12:45	h
Vilanova i la Geltrú.	14:00	h

Notes.-

- ** Esmorzarem a l'Hort del Colomí, en entrar a Vila-seca; hi haurà bars oberts però s'aconsella portar l'esmorzar. En arribar a Cambrils l'autocar ens recollirà per portar-nos a Vilanova i la Geltrú.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecteu els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**.
- ** Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, **no correu ni aneu massa LENTS !!**
- ** **Atenció:** La Secció de Senders disposa d'un telèfon mòbil (**680102567**). Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge **utilitzeu només** aquest telèfon. (Els dissabtes de 14h a 16h i el diumenge a partir de mitja hora abans de l'hora prevista per a la sortida).
- ** Enguany caldria formar una Junta sense ??? per tal de garantir la continuïtat de la Secció; el proper mes es convocarà una reunió per a les persones interessades.

SECCIÓ DE SENDERS AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

29a Etapa : LA CANONJA – VILA-SECA – SALOU – CAMBRILS

8 d'octubre de 2006

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

En aquesta etapa, el GR-92 transita per terres densament poblades i amb implantació industrial i/o turística; malgrat això l'itinerari manté sempre el seu interès, amb una gran varietat d'entorns naturals i humans.

A partir de Salou és especialment recomanable perquè el sender retroba el mar que feia temps havia abandonat seguint per la seva vora fins arribar a Cambrils.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

La Canonja (44 m).- Comencem l'etapa a la cruïlla de l'avinguda de la Florida amb el Camí de Reus. Agafem aquest últim cap a la dreta tot sortint de La Canonja.

0:04	0:04	0,300
------	------	-------

Barranc.- Es creua i es continua al recte, oest.

002	0:06	0,500
-----	------	-------

Bifurcació.- Es continua per la pista de l'esquerra (sud-oest). Immediatament es creua un altre barranc (Rasa de la Boella) i es continua recte. A l'esquerra queda una llarga paret de pedra que delimita un mas.

0:06	0:12	0,900
------	------	-------

Mas Boronat.- A l'esquerra hi ha l'entrada al mas. Un cop acabada la tanca es deixa a mà esquerra un camí que baixa en direcció sud. Es continua recte sense deixar la pista.

0:05	0:17	1,300
------	------	-------

Creuament.- Es continua recte entre camps d'ametllers i la indústria química tarragonina en segon terme.

0:02	0:19	1,500
------	------	-------

Barranc.- Es creua i es continua recte. De seguida s'arriba a la carretera T-315 o autovia de Bellisens. Es creua perpendicularment i es continua recte en la mateixa direcció que es portava. En la següent cruïlla de pistes es continua recte. Agradable paisatge mig rural, mig industrial.

0:09 0:28 2,200

Pas per sota la variant de la carretera N-340. Després d'aquest pas inferior, cal anar a la dreta uns metres i prendre a l'esquerra el carrer Vilafortuny, ja dins del polígon industrial de Vila-seca.

0:04 0:32 2,400

Fàbrica metal·lúrgica.- Es pren el carrer a l'esquerra seguint la tanca de la fàbrica. En arribar a l'avinguda de la Canonja cal prendre-la a la dreta tot continuant revoltant l'esmentada fàbrica. Es creua la via del tren per un pas elevat de vianants.

0:08 0:40 3,100

Vila-seca (42 m).- Estació de la RENFE, convertida en un bar. Es creua el carrer Galceran de Pinós i se segueix pel carrer Josep Anselm Clavé.

A l'esquerra es veu el parc de l'Hort del Colomí; se segueix pel carrer de vianants que passa paral·lel al Mercat Municipal fins a arribar al carrer Requet de Fèlix, pel qual es gira a l'esquerra. De seguida, a la dreta se segueix pel carrer Tarragona fins a arribar a la Rambla de Catalunya, que es pren a l'esquerra fins al seu final, on es gira a la dreta i se segueix uns metres pel carrer Vic.

0:07 0:47 3,600

Sortida de Vila-seca en direcció a Salou i Port Aventura. El GR-92 continua per l'avinguda Alcalde Pere Moles en direcció a Salou. Es passen diverses rotondes de carreteres on se segueix sempre en direcció a Salou (sud). Aviat comencen a veure's a l'esquerra les instal·lacions del parc de Port Aventura. Agradable passeig amb bona vista a la dreta.

0:30 1:17 6,030

Port Aventura (30 m).- L'entrada del parc temàtic queda just a l'esquerra. A la dreta, també a prop, hi ha l'estació del tren.

0:18 1:35 7,400

Salou (3 m).- Plaça d'Europa; de grans dimensions. Es creua i es continua per l'avinguda Principat d'Andorra; una mica a l'esquerra en direcció a mar; se segueix fins al seu final.

0:07 1:42 7,900

Final de l'avinguda Principat d'Andorra.- El GR-92 retorna a la vora de la mar Mediterrània després de diverses etapes de traçat majoritàriament interior. Al davant es veu la font lluminosa de Salou. Es creua el passeig Jaume I en direcció al mar. En arribar a la platja es pren el pas de vianants que hi ha entre el passeig i la platja en direcció al port esportiu de Salou, oest. Des d'aquest punt fins al final de l'etapa el GR-92 seguirà sempre pel costat del mar.

0:05 1:47 8,280

Monument a Jaume I (2 m).- Es continua per l'esplèndid passeig, vorejat de palmeres.

0:08 1:55 8,900

Club Nàutic de Salou.- Al final del passeig Jaume I. Es continua en direcció oest pel passeig de Miramar, que també passa ran de platja.

0:14 2:09 9,970

Caseta d'informació.- A partir d'aquest punt el passeig només és apte per a vianants i bicicletes.

0:06 2:15 10,500

Cap de Sant Pere (2 m).- Un espigó en el mar marca el seu lloc. El GR-92 és un autèntic passeig en aquest tram. El camí que segueix permet guardar l'encant d'aquesta costa malgrat la gran densitat humana de la zona. Dins dels límits del camí s'han conservat alguns pins que eren originaris del lloc. Hi ha bancs per seure i alguna zona més àmplia de tant en tant. També il·luminació nocturna. A vegades el mar recorda la seva força, i de tant en tant alguna tempesta cobreix de sorra algun tram del camí.

0:32 2:47 13,000

Platja de l'Esquirol (2 m).- Hi ha una torre prop del punt de contacte del passeig de vianants amb la carretera. Poc després un espigó marca la Punta de la Riera de Riudoms. Es creua l'esmentada riera per un pont de vianants. Apareix Cambrils estès al llarg de la costa. Seguint sempre ran de mar, aviat arribem a les seves primeres cases.

0:24 3:11 14,790

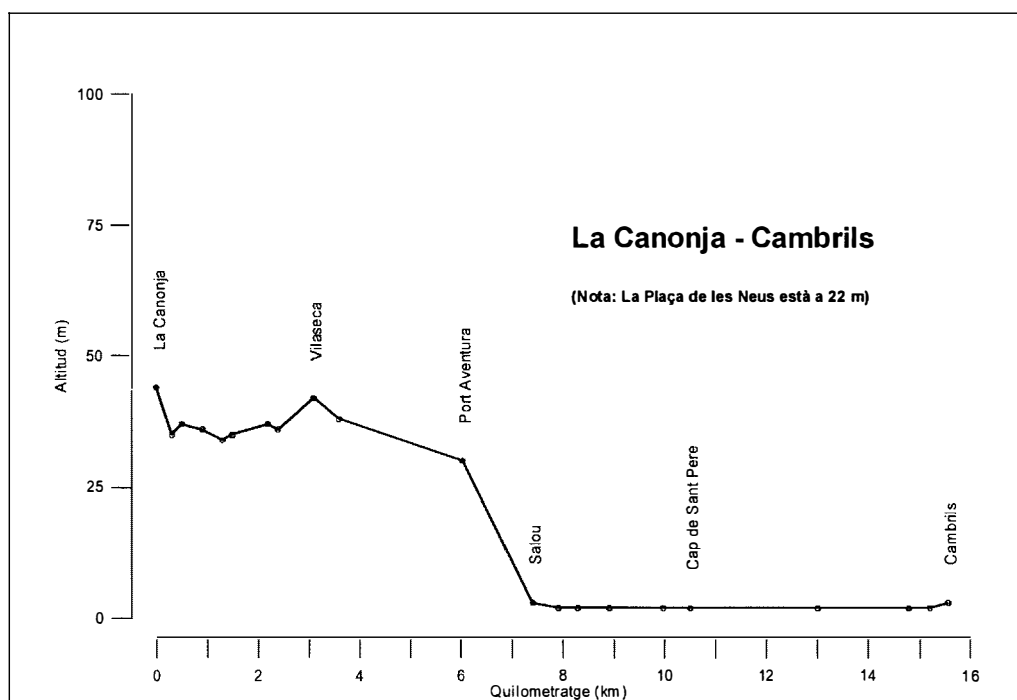
Port de Cambrils.- El passeig ran de mar pren el nom d'avinguda Diputació.

0:05 3:16 15,200

Torre del Port.- Queda a la dreta; a l'esquerra continuen les instal·lacions del port.

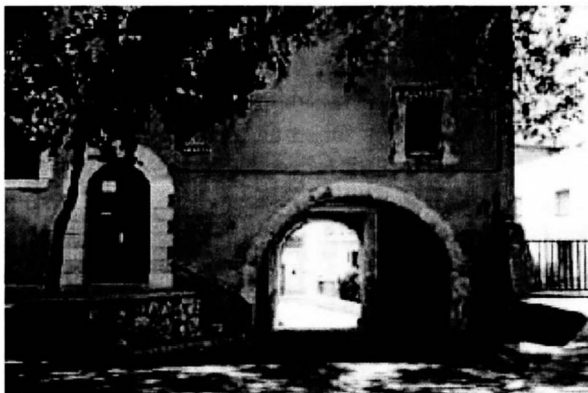
0:02 3:18 15,550

Cambrils (3 m).- Desembocadura de la Riera d'Alforja. Punt d'inici/final del GR-192.

LA CANONJA

L'antic municipi de La Canonja, pertanyent al Tarragonès, es constituí al llarg de la història com a resultat de la fusió de quatre termes independents: La Canonja, Masricart, la Boella i el Territori. El terme municipal té una extensió de 7,32 km²; limita al nord i a l'oest amb el terme de Reus, a l'est i al sud-est amb l'històric de Tarragona i a l'oest i sud-oest amb el de Vila-seca i Salou. L'any 1964 queda annexionat al municipi de Tarragona però des del 1982 gaudeix d'una certa independència administrativa com a Entitat Municipal Descentralitzada.

seu costat hi ha el porxo de l'abadia, antiga porta d'entrada al clos antic de la vila.

Masricart té un origen romà com proven les nombroses làpides, carreus i inscripcions que s'hi han anat trobant, algunes de les quals estan adosades a la façana del seu castell medieval. Probablement es tractava d'una de les moltes vil·les romanes escampades arreu del Camp de Tarragona. A Masricart el poblament s'organitzà davant el Mas que donà nom al lloc, formant una plaça i un únic carrer. Durant les centúries següents el Mas s'engrandí, es fortificà i començà a ser denominat Castell; malgrat el nom no és més que una gran casa senyorial bastida amb materials humils, d'estructura gòtica, amb un pati central que conté l'escala i amb elements també gòtics. Foren senyors del Castell de Masricart les famílies Centelles, Llorenç, Castellví i, a partir del segle XVIII, els Llar, que el tingueren fins ben entrat el segle XX; l'any 1992 l'edifici fou restaurat.

De les masies existents a l'antic terme cal destacar per la seva importància la de La Boella, documentada a partir del 1150. Senyors destacats de la Boella al llarg de la història han estat les famílies Montserrat, Sasguàrdies, Giminells, Siscart i, últimaments, els Canals.

VILA-SECA

Villasicca, avui Vila-seca, vol dir, en àrab, vila del camí o a la vora del camí i aquesta característica ha marcat el poble durant tota la seva història. Amb l'arribada dels romans, al segle III a.C., aquest territori es transformà en una pròspera zona agrícola i comercial que es mantingué així fins que al segle VIII, amb motiu de l'expansió àrab, passà a ser terra fronterera. Una vegada el territori fou reconquerit, l'any 1118 el bisbe de Barcelona, Oleguer, va ser nomenat arquebisbe de Tarragona i encomanà al cavaller normand Robert d'Aguiló que iniciés el repoblament del territori del Camp de Tarragona.

Les dificultats pròpies del projecte i la complexitat d'aquells temps fan que l'any 1151 al Camp de Tarragona hi hagi tres senyors: Robert d'Aguiló, l'arquebisbe i el comte de Barcelona. I és en aquest context quan es produeix la història del rescat del noble almirall Galceran de Pinós i el seu lloctinent Santcerní, ambdós membres de la

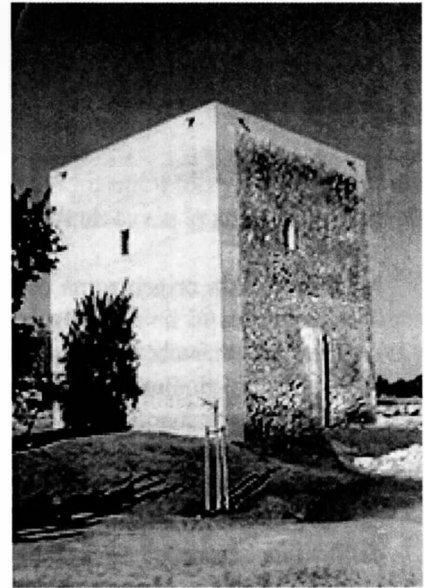
flota que a les ordres del comte de Barcelona havien partit cap a Almeria per a lluitar contra els sarraïns l'any 1147 on foren fets presoners. Cinc anys després, el 1152 eren alliberats a la platja del Racó tal com ens recorda la bonica història i llegenda del Rescat de les Cent Donzelles immortalitzada en un monòlit de pedra que hi ha vora el camí del Racó, prop del Santuari de la Mare de Déu de la Pineda, conegut com el Piló del Rescat on hi ha escrits uns mots que comencen dient: *Caminant, detura't, ací en aquest lloc cap a l'any 1152...*

És doncs a partir d'aquesta època, cap al 1162, quan es pot parlar ja d'una realitat que va més enllà d'assentaments temporals. Vila-seca fou una donació en feu a Ramon d'Olzina per part d'Alfons I el Cast, comte de Barcelona, Bernat Tort, arquebisbe de Tarragona i Guillem de Tarragona, successor de Robert d'Aguiló. Aquesta infeudació va haver de conviure amb una altra part del territori de la que n'era feudatari directament l'arquebisbe de Tarragona. Així doncs, la primera Vila-seca és l'anomenada Vila-seca de Solcina i la segona Vila-seca del Comú, situació que es perllongà fins a l'any 1525 en que definitivament es fonen en una sola població amb el nom de Vila-seca de Solcina.

És extraordinàriament remarcable el fet històric ocorregut el setembre de 1229 quan Jaume I salpa amb el seu estol de vaixells des del port natural que conforma la platja del Racó, a la Pineda, i el Cap de Salou cap a la conquesta de Mallorca. La importància d'aquest port, a l'època medieval, es detecta tant a efectes militars com comercials. Destaquen especialment les expedicions marítimes de Roger de Llúria, Jaume II, Alfons III i Pere II.

Cap el 1582 el terme municipal conté les dues Vila-seca, el terme de la Pineda i constitueixen un territori important lligat al port de Salou, enclavament marítim que, entre d'altres funcions, garantia a l'arquebisbat el fàcil control de la zona.

Durant el segle XVI i, fins ben entrat el segle XVIII, la vila de Vila-seca pateix constants i nombrosos desembarcaments de pirates que ataquen la població de manera molt violenta. Amb motiu d'aquests atacs la vila es protegeix amb dues rengles de muralles i amb nombroses torres de guaita i defensa escampades per tot el terme. Algunes de les torres construïdes en aquesta època són la de Virgili, la del Mas dels Carboners i la d'en Dolça (totes tres en bon estat a dia d'avui). A meitat del segle XVI, a causa d'aquestes freqüents incursions de la pirateria, els habitants de Barenys foren definitivament traslladats a Vila-seca.

És després de la Guerra de Successió, i en el transcurs del segle XVIII quan es produeix un canvi en l'economia catalana. Durant aquest temps Vila-seca va especialitzar la seva agricultura i els cultius passen a ser majoritàriament de regadiu, es cultiva sobretot la vinya, a més d'altres tipus de conreu com ametllers, avellaners, garrofers i s'aprofiten els terrenys inundables per l'arròs. Els vila-secats van conrear nous terrenys per a obtenir millors rendiments a les seves collites, ja que la proximitat al principal centre transformador i comercialitzador d'aiguardent, Reus, i al port local de Salou, com a principal port comercial de la zona, facilitaven una revalorització suplementària de la producció. Aquest bon moment provoca a Vila-seca un esclat demogràfic entre els anys 1718 i 1787, provocant un increment de població del 465%. La vila experimenta un creixement urbanístic important, ja que el nucli emmurallat no és suficient i es comencen a edificar els ravals.

La prosperitat del segle XVIII es va acabar quan, amb l'ajut del Govern, el port de Tarragona va sostreure el tràfic marítim al de Salou cap a mitjan segle XIX.

L'any 1979 es va canviar el nom del municipi, Vila-seca de Solcina, passant a dir-se Vila-seca i Salou. L'any 1989 el nucli urbà de Salou obtingué el dret a segregarse del municipi de Vila-seca i Salou per sentència del Tribunal Superior de l'Estat Espanyol. Aquest fet, coincident amb la implantació al terme municipal d'un Centre Recreatiu i Turístic de 823 hectàrees, va alterar la pacífica vida local i provocà un trasbals, sortosament de curta durada

SALOU

La franja litoral que ocupa el terme de Salou ha estat un enclavament privilegiat per al desenvolupament humà, afavorit per les seves platges i cales, i això ha motivat que la zona hagi estat poblada ja des del temps dels ibers quan es pensa que hi havia la mítica Salauris.

A partir de l'arribada dels sarraïns es va produir un progressiu despoblament i abandonó del territori i no fou fins a la meitat del segle XII, amb l'impuls de la reconquesta, quan s'intentà una repoblació. L'any 1194 es documenta la carta de població de Salou, atorgada per Alfons I el Cast a favor de Ximeno d'Artusella; aquest intent, però, no va reeixir. El segle XIII és marcat per l'empenta del rei Jaume I, que assabentat de les excepcionals condicions del port natural de Salou, hi concentrà l'estol de naus que partiria el 1229, vers la conquesta de Mallorca.

A partir de la segona meitat del segle XIV, les condicions de vida a Salou esdevingueren difícils; la guerra entre Pere I de Castella i Pere d'Aragó, i les incursions pirates provocaren un nou despoblament. Precisament, per tal d'assegurar la defensa de persones i béns dels continus atacs corsaris, l'arquebisbe de Tarragona, Pere de Cardona, manà edificar l'any 1530 la Torre Vella, avui convertida en centre d'art. Salou ha format part del patrimoni de la mitra tarragonina fins època ben recent, quan el 1673, aquesta atorga drets a favor de Vila-seca, iniciant un procés pel qual aquesta vila anirà adquirint la possessió de Salou i el seu port, cosa que originà no poques disputes amb la veïna ciutat de Reus.

El 1776, es beneeix l'església de Santa Maria del Mar, una modesta capella de culte del gremi de mariners matriculats que, des de meitat de segle, tenien cura en exclusivitat de les tasques portuàries i pesqueres. L'any 1820 s'edificà la Capitania i la Nova Duana, però el novembre d'aquest any, un decret de les Corts Constitucionals suprimeix el funcionament del port de Salou. Malgrat que el 1858 s'inaugura el Far, la decadència del port fou inevitable.

L'any 1863 s'autoritzen les casetes de bany a la platja de Ponent i el 1865 es posà en funcionament l'estació del ferrocarril. El 1887 s'inaugurà la línia del tramvia Reus-Salou, el popular "carrilet". Als anys vint es començaren a edificar els xalets modernistes del passeig de Jaume I, i arribaren els primers estiuejants i turistes. A partir dels anys 60, Salou experimentà un espectacular creixement urbanístic provocat pel fenomen turístic. L'any 1965 s'erigí el monument a Jaume I, que pot ser considerat tot un símbol del Salou contemporani.

Als anys 70, un ampli moviment popular i organitzat va promoure el procés de segregació de Salou, que culminarà amb la sentència del Tribunal Suprem, el 30 d'octubre de 1989, la qual concedí la independència administrativa del nucli de Salou respecte de Vila-seca.

LA CONQUESTA DE MALLORCA

El dimecres dia 5 de setembre de l'any 1229, al matí, l'esquadra catalana salpà dels ports de Cambrils, Salou i Tarragona, entre els quals estava repartida, i es desplegà davant aquelles platges. El rei Jaume dirigia personalment l'expedició, destinada a la conquesta de l'illa de Mallorca, la qual es trobava feia segles en poder dels sarraïns. Era la conquesta de Mallorca un vell ideal dels catalans. Ja en els temps dels comtes de Barcelona, és a dir, abans de la unió d'Aragó i Catalunya (1150), havien projectat els catalans diverses vegades aquesta expedició conqueridora a les illes Balears.

Escaigué a Jaume I el Conqueridor la glòria d'aquesta feta. Un dia es trobava a Tarragona, en companyia d'un gran nombre dels seus nobles; i en un àpat que els oferí un opulent mercader de Barcelona, antic home de mar, Pere Martell, aquest els parlà de Mallorca, on ell havia estat, i de les riqueses d'aquella terra que continuava en mans dels sarraïns. La descripció de Pere Martell entusiasma el comte-rei i els nobles, i féu néixer en ells el fervent desig d'apoderar-se de l'illa. Altres motius hi havia encara, especialment unes qüestions amb el rei sarraí de Mallorca. Determinà Jaume que se celebrés a Barcelona una gran assemblea, per tal de concertar-se per a l'expedició.

L'assemblea s'aplegà al palau antic dels comtes, pel mes de desembre del 1228. Unànimement fou decidit d'emprendre l'expedició, per a la qual tots els barons feren oferiments de cooperació i d'ajut a canvi de la part que els pogués tocar en el repartiment de les terres i béns que fossin conquerits. I tots juraren que el dia primer de maig propinent es trobarien a Salou, amb els navilis, la gent d'armes, els aparells i els proveïments necessaris.

El comte-rei comparegué puntualment a Salou el dia convingut. Però molts barons no hi acudiren fins més endavant, per haver-hi hagut retards en els preparatius. Aquests s'allargaren fins a darrers d'agost de l'any 1229. Calia esperar que s'aplegués tota la flota, tot l'estol, com es deia en el bell catalanesc de l'Edat Mitjana. La part més grossa de l'estol era al port i a la platja de Salou; una part menys important era a Cambrils, i una altra a Tarragona, on hi havia els vaixells tripulats per tarragonins. La llarga espera impacientava Jaume. Sense por als perills de la mar, ell volia sortir. No li feia res que el vent no li fos propici: *tot vent nos era bo, sols que moure nos pogués de la terra*, diu la famosa Crònica de Jaume I.

Es mogué, doncs, l'estol, al matí del dia 5 de setembre. Estol magnífic! El formaven 25 grans vaixells, 18 tarides (o sigui transports, on foren embarcats els cavalls i els ginys de guerra), 12 galeres i 100 buces i galiots. *E així foren diu la Crònica, cent cinquanta naus cabdals, menys de les barques menudes*, és a dir, sense comptar les petites embarcacions auxiliars.

Després de disposar l'ordre de l'estol, el comte-rei donà la veu de partença. Ell restà a la reraguarda. Davant l'espectacle d'aquella gran multitud d'embarcacions que desplegaven les veles i avançaven mar endins, l'ànima de poeta de l'autor d'aquell passatge de la Crònica sentí l'emoció de la bellesa. Amb frase resplendent d'ingènua meravella, explica que feia de bon veure l'estol i que *tota la mar semblava blanca de les veles*. I les veles, gonflades pel vent heroic, s'adreçaren cap a Mallorca.

La travessia fou plena de perills. Sofrí l'estol la fúria dels temporals. Els prudents volien tornar enrera. Però Jaume no volgué renunciar al viatge. I el dia 7 de setembre les naus catalanes entraven al port mallorquí de la Palomera, sense que ni una sola s'hagués perdut.

Els sarraïns de Mallorca feren resistència a les forces desembarcades, que eren 15.000 infants i 1.500 homes de cavall. En la batalla de Portopí, el monarca combaté amb heroisme vora la senyera reial. Havent-se apoderat els catalans de la serra de Portopí, Jaume, des d'aquella alçada, veié als seus peus la ciutat de Mallorca, que li semblà "la pus bella vila" que mai hagués vist.

Fou posat setge a la capital de l'illa. No trigà gaire el rei sarraí a proposar la capitulació en bones condicions. Jaume es decantava a acceptar la proposta. Però els seus barons, que volien l'assalt i el saqueig, el feren desistir d'acceptar-la. Aleshores juraren tots d'assaltar les muralles en un dia fixat, que havia d'ésser el 31 de desembre del 1229.

Encara el dia havia de clarejar, que tot l'exèrcit assetjador ja estava aplegat. El comte-rei donà personalment, tres vegades, l'ordre d'assalt. I entre el clamor dels crits de guerra, els catalans es llançaren cap a la bretxa oberta a les muralles. Tot el dia durà la lluita pels carrers de la ciutat. Els sarraïns es defensaren bravament, i les baixes dels assaltants foren molt fortes. Una bona part dels nobles catalans trobaren la mort en aquella jornada. El governador de la ciutat hagué de retre's als peus del monarca català.

Al vespre es reté la fortalesa de l'Almudaina, i la victòria catalana fou així definitiva. La gran illa de Mallorca fou tota dels catalans. Havien començat les grans gestes de Jaume el Conqueridor. Aquest era aleshores un jovecell de vint-i-un anys, ardit i freturós de glòries.

Història Nacional de Catalunya. Antoni Rovira i Virgili.

CAMBRILS

L'origen del poblament a Cambrils es remunta a època prehistòrica. No va ser, però, fins a època romana quan s'intensificà especialment l'ocupació humana de l'actual Cambrils, tal i com ho demostren les diferents restes arqueològiques trobades per tot el terme, com per exemple a la zona de la Llosa, afavorida per la proximitat amb la capital Tarraco i pel pas de la Via Augusta. Avui es pot conèixer des de la història més antiga fins al final del món romà al Museu Molí de les Tres Eres, seu principal del Museu d'Història de Cambrils.

Ja en època medieval es va definir un primer lloc de poblament fix a la riba dreta de la riera d'Alforja. A partir de l'any 1152, després de la reconquesta, es van concedir una sèrie de privilegis per repoblar el lloc anomenat Cambrils. És, doncs, al segle XII quan es comencen a posar les bases per a un nucli de població estable a l'entrada sud del Camp de Tarragona, ben comunicat per via terrestre amb el Camí Reial, que unia Tortosa amb Tarragona. També era ben comunicat per via marítima, com ho demostra el fet que de les seves platges, l'any 1229, varen sortir les tropes de Jaume I a la conquesta de Mallorca.

Aquestes evidències motivaren la Corona a mantenir la titularitat sobre el municipi amb l'establiment d'un senyor feudal vassall del comte-rei, el destacament de soldats i la construcció de muralles amb torres que protegien a d'altres nuclis depenents, com els Tegells, les Planes o Montbrió. La iniciativa reial va permetre el desenvolupament d'un poble a l'actual barri antic de la Vila amb església, hostel, ermita, hospital, convent, mercat, fira, artesans i, sobretot, pagesos que treballaven la rica plana que encara avui envolta Cambrils.

Però la vitalitat del municipi es va veure seriosament trastocada després del mes de desembre de 1640, quan la població de Cambrils va sofrir un dels pitjors episodis de la Guerra dels Segadors, que enfrontà Catalunya amb el rei Felip IV. Davant d'un exèrcit molt superior, els cambrilencs resistiren un terrible setge que durà tres dies, abans de presentar la capitulació. Contràriament al pactat, les forces ocupants varen acabar matant un nombre molt elevat de defensors quan ja s'havien rendit i bona part de la muralla fou destruïda. Malauradament, aquest fet és un dels que més rellevància històrica ha succeït al nostre municipi i per això és recordat any rere any a l'actual plaça del Setge, davant de les restes de la muralla.

Tot i així, a partir del segle XVIII es produeix un creixement demogràfic que es veu reflectit a Cambrils amb l'aparició de ravals fora del perímetre emmurallat. A la vegada, gràcies també a la construcció al segle XVII de la Torre del Port o dels Moros, es va començar a ocupar l'actual barri antic del Port de

Cambrils. Durant segles arran de mar havia estat un lloc molt perillós per viure-hi a causa dels constants atacs pirates. Sovint segrestaven o mataven els pescadors o altra gent que no tenia temps de refugiar-se dins el recinte emmurallat on vivien. També els aleshores petits nuclis medievals de Mas d'en Bisbe, Vilagrassa i Vilaafortuny,

aquest darrer amb església i castell propi, varen sofrir l'embat de la pirateria, fet que va ser decisiu per impedir un desenvolupament de la seva població, situació que desembocà amb l'annexió al segle XIX al municipi de Cambrils. Amb el temps i una vegada passat el perill, les famílies de pescadors i mariners anaren construint cases al voltant de l'esmentada Torre del Port o dels Moros, creant així l'origen del barri, que, segles després, veurà construir el port de refugi, finalitzat a meitats del segle XX i un dels actuals indrets més identificatius de Cambrils.

A més de continuar la producció de farina als nombrosos molins hidràulics, a partir del segle XIX, de forma lenta, es comencen a desenvolupar petites fàbriques d'aiguarent, material constructiu com totxos, construcció d'embarcacions cada vegada més grans, etc... La inauguració del ferrocarril l'any 1867 significarà una embranzida per al comerç, l'agricultura i la pesca local, tot i el seguit de guerres, epidèmies i estralls meteorològics soferts durant el segle XIX. L'inici del segle XX anirà acompanyat d'un incipient augment de la població, que es veurà multiplicat a partir dels anys 50 amb l'arribada de diferents onades migratòries que provenien d'Espanya i a partir dels anys 60 es potencià el municipi com a destí turístic.

Integrada ara al nucli urbà hi ha l'ermita de la Mare de Déu del Camí; aquest santuari fou la parròquia de l'antic terme de la Pobla d'en Taudell, ara integrat a Mont-roig. El temple actual, inaugurat el 1778, és porticat amb tres naus i una cripta. Té adossada una torre de guaita.

A la part nord del terme, a tocar amb el de Montbrió del Camp, entre les rieres d'Alforja i Riudecanyes, hi ha el Parc Samà que fou construït l'any 1882 per l'arquitecte Josep Fontseré i Mestres (autor del Parc de la Ciutadella) per a Salvador Samà i Torrens, Marqués de Marianao. El parc, que ocupa unes 20 hectàrees, conserva el sabor romàntic de les darreries de l'època colonial que el marqués, successor d'una família establerta a Cuba, va voler traslladar al Baix Camp juntament amb l'ambient exòtic de la perduda colònia.

El traçat del Parc Samà obeeix a una composició ordenada per camins, amb arbres arrencats als costats, i espais oberts entre elements arquitectònics importants. El palau i el llac-estany són els centres de gravetat del conjunt del parc; els segueixen en importància la torre Angulo i la cascada. El llac, amb el seu canal i la cascada, forma el centre més atractiu del Parc; hi ha 3 illes, enllaçades per ponts fets amb ciment imitant troncs de fusta. A l'illa central, hi sobresurt una muntanya de singular bellesa, construïda amb grosses rocalles que en el seu interior formen una gruta amb embarcador; un mirador amb un temple remata el conjunt. El canal dóna a una original cascada que proveeix d'aigua tot el llac.

BIBLIOGRAFIA

- ** GGCC. Volum 6. El Tarragonès. Fundació Enciclopèdia Catalana (1982)
- ** Hipermapa de Catalunya: <http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- ** Topoguia del GR-92.FEEC- CS. (2004) <http://www.feec.org/examples/servlet/Sender?idsender=179>
- ** <http://www.tarragones.org/lacanonia/index.htm>
- ** <http://www.tinet.org/~jxa/canonja/poble.htm>
- ** <http://www.vila-seca.info/inici/inici.asp>
- ** <http://www.salou.org/>
- ** <http://www.cambrils.org/index.php>

Agustí Poch. Octubre 2006

